

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر

زهیر حیاتی (نویسنده مسئول)

دانشیار بخش علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شیراز
zhayati@rose.shirazu.ac.ir

ظاهره جوکار

کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شیراز
tahere.jowkar@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۵/۱۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۸۸/۹/۲۴

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به عنوان یکی از بزرگ‌ترین مراکز آموزشی و پژوهشی کشور نسبت به پایگاه‌های تمام متنی همچون ابسکو، الزویر، ساینس دایرکت و پروکوئست پرداخته است. نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نگرش دانشجویان نسبت به دسترسی به اطلاعات از طریق دو پایگاه ساینس دایرکت و الزویر مثبت و در مورد دو پایگاه ابسکو و پروکوئست منفی است. همچنین نتایج به دست آمده حاکی از آن است که ذخیره اطلاعات مورد نیاز بر روی رایانه، جدید بودن مجله‌ها و مقاله‌های موجود در پایگاه‌ها و امکان جستجوی شخصی مهم‌ترین عوامل رضایت از پایگاه‌ها بوده است؛ در صورتی که عدم امکان دسترسی به پایگاه در محل کار یا سکونت دانشجویان و نیز عدم امکان برقراری ارتباط به دلیل شلوغ بودن خطوط ارتباطی و تعداد زیاد مراجعان از مهم‌ترین مشکلات دانشجویان در راه استفاده از پایگاه‌ها به شمار می‌آید.

کلیدواژه: دانشگاه شیراز، ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت، الزویر، پایگاه‌های اطلاعاتی

مقدمه

تحولات شگرف فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در دهه‌های اخیر، کتابخانه‌ها را با حجم عظیمی از منابع دیجیتالی و غیرچاپی روبه‌رو کرده است که جای خود را کم و بیش در مجموعه کتابخانه‌ها باز کرده‌اند. در آغاز قرن جدید حجم وسیعی از منابع کتابخانه‌های بزرگ سراسر دنیا را منابع الکترونیکی تشکیل داده‌اند.

اضافه کردن منابع الکترونیکی به شکل‌های مختلف به محیط کتابخانه‌های سنتی و یا در حال گذار مانند اکثر کتابخانه‌های کشور ما، از جمله چالش‌هایی است که امروزه پیش روی کتابخانه‌ها قرار گرفته است. گستردگی حجم اطلاعات به شکل الکترونیکی و نیز خصوصیات ویژه این نوع منابع، مجموعه‌سازی آن‌ها را برای کتابداران دشوار کرده است. به طور معمول مهم‌ترین مسائلی که در انتخاب و مجموعه‌سازی این دسته از منابع و در رأس آن‌ها پایگاه‌های اطلاعاتی که بی‌شک اصلی‌ترین بخش مجموعه‌های الکترونیکی کتابخانه‌های کشور ما را تشکیل می‌دهند، مورد توجه قرار می‌گیرد، شامل اعتبار ناشر یا کارگزار منبع، نوع اطلاعات ارائه شده اعم از اطلاعات کتابشناختی و یا تمام متن، استانداردهای فنی، نرم‌افزارهای جانبی، هزینه نهایی و در نهایت شرایط دسترسی و استفاده از منابع هستند. بنابراین، به طور معمول کتابخانه‌ها تصور روشنی از بازخورد نهایی کاربران با منابع جدید را ندارند و تنها پس از تهیه آن‌هاست که مشخص می‌شود منبع تهیه شده مورد اقبال استفاده‌کنندگان قرار گرفته است و یا هزینه‌ها و زحمات زیادی که کتابخانه در این راستا متقبل شده، در گرو انتخابی به ظاهر درست به هدر رفته است.

بیان مساله و اهمیت پژوهش

پس از گذشت چند سال از آغاز سده اخیر، عدم دسترسی یک کتابخانه به انواع منابع دیجیتالی و غیرچاپی به طور معمول به عنوان یک کمبود و ضعف تلقی می‌شود. در کشور ما نیز کتابخانه‌ها به خصوص کتابخانه‌های دانشگاهی که از حمایت‌های مالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز بهره‌مند هستند، تمایل زیادی به استفاده از منابع جدید نشان داده‌اند.

یکی از مهم‌ترین رویکردهای کتابخانه‌های پیش‌گفته تلاش برای فراهم آوردن دسترسی

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

کاربرانشان به پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن بوده است که متن کامل هزاران مجله و کتاب را در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهند. اگرچه مزایای بی‌شمار این پایگاه‌ها همچون بازیابی حجم گسترده‌ای از اطلاعات در زمانی کوتاه، دسترسی به منابع اطلاعاتی روزآمد و امکان دسترسی از راه دور به بسیاری از منابع بر هیچ کس پوشیده نیست؛ در نتیجه، روند مجموعه‌سازی و انتخاب پایگاه‌های پیش‌گفته مانند منابع چاپی نیست و پیچیدگی‌ها و دشواری‌های بیش‌تری دارد. با وجود برگزاری دوره‌های آزمایشی از سوی ناشران و تجمع‌گران^۱ پایگاه‌های اطلاعاتی برای مؤسسه‌های متقاضی، به طور معمول بازخورد بسیار ناچیزی از سوی کاربران نهایی و حتی کتابخانه‌های دانشکده‌ای ارائه‌دهنده خدمات مربوط به پایگاه‌ها، دریافت می‌شود. به خاطر پراکندگی کاربران و عدم توجه آن‌ها به اطلاعیه‌هایی که از طریق شبکه ارسال می‌شود، به طور معمول نمی‌توان مطمئن بود که تعداد زیادی از آن‌ها در دوره دسترسی‌های آزمایشی از وجود پایگاه‌ها آگاه می‌شوند.

در سطح کشور، کتابخانه‌های دانشگاهی با عضویت در کنسرسیوم منابع اطلاعات علمی با حمایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و با توجه به مقاطع و رشته‌های موجود و نیز تعداد دانشجویان و استادان هر دانشگاه، پایگاه‌هایی را در حوزه‌های مختلف علوم مشترک می‌شوند و این اشتراک سالیانه تمدید می‌گردد. لیکن همواره تنها پس از اشتراک پایگاه‌هاست که تعداد بیش‌تری از کاربران نهایی از وجود آن‌ها مطلع می‌شوند. بنابراین مشخص شدن این موضوع که منابع اطلاعاتی پیش‌گفته که از نظر کتابخانه‌ها مناسب مجموعه‌سازی تشخیص داده شده‌اند تا چه حد مورد رضایت کاربران نیز قرار گرفته‌اند، مساله مهمی است که نباید در کنار مزایای فراوان این منابع نادیده گرفته شود. در این راستا ضروری به نظر می‌رسد که کتابخانه‌ها با مشخص کردن میزان رضایت کاربرانشان از پایگاه اطلاعاتی که با زحمت و هزینه‌های زیاد در اختیار آن‌ها قرار گرفته است، به بررسی صحت انتخاب خود بپردازند. زیرا نگرش مثبت استفاده‌کنندگان به این پایگاه‌هاست که در نهایت میزان استفاده از آن‌ها را مشخص می‌نماید و این بدیهی است که حتی ارزشمندترین منابع نیز زمانی که مورد استفاده و رضایت کاربران نباشند، به ارزش مجموعه یک کتابخانه نمی‌افزایند.

با توجه به اهمیت این امر، پژوهش حاضر درصدد است تا به بررسی نگرش و رضایت دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی که در واقع کاربران اصلی پایگاه‌های پیش‌گفته هستند، پرداخته و مشکلات و موانع موجود در راه استفاده مؤثر از پایگاه‌های تمام‌متن را شناسایی و به ارائه راه‌حل‌های کاربردی و عملی پردازد. در این راستا چهار پایگاه مشترک کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه شیراز یعنی پایگاه‌های تمام‌متن ابسکو^۱، پروکوئست^۲، ساینس‌دایرکت^۳ و الزویر^۴ از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه پیش‌گفته مورد بررسی قرار گرفته است.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی در این حوزه و حوزه‌های مرتبط انجام شده است؛ اما پژوهش‌هایی که صرفاً به نگرش و رضایت‌مندی گروه‌های کاربر پرداخته باشند، اندک هستند. در سال ۱۳۷۷ در پژوهشی سلاجقه به بررسی نگرش کاربران مرکز اینترنت دانشگاه علوم پزشکی شیراز در رابطه با شبکه اینترنت پرداخته است. در این پژوهش مشخص شد که مهم‌ترین دلایل استفاده گروه مذکور از شبکه اینترنت، آشنایی با نظام جهانی اطلاعات، جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی، اشتراک در نتایج پژوهش‌های علمی و تجربیات دیگران، آشنایی با مجله‌های الکترونیکی و منابع اطلاعاتی غیرکتابشناختی بوده است. در پژوهش دیگری نیز که توسط ذوالفعلی نژاد (۱۳۸۰) بر روی کاربران مرکز رایانه دانشگاه شهید باهنر کرمان در مورد خدمات شبکه رزنت صورت گرفت، مشخص شد که نگرش کاربران در مورد شبکه پیش‌گفته مثبت بوده است، لیکن دستیابی به اطلاعات از طریق آن منفی ارزیابی شده است. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که در میان پایگاه‌های موجود در رزنت، پایگاه‌های اطلاعاتی تمام‌متن و پایگاه اطلاعاتی نشریات الکترونیکی بیش از سایر پایگاه‌ها مورد استفاده قرار گرفته است. در حالی که پایگاه‌های اطلاعاتی Silver Platter، Ebsco و Dialog خیلی کم مورد استفاده کاربران قرار گرفته‌اند.

در پژوهش دیگری نیز حسن شاهی (۱۳۸۵)، به بررسی نگرش و میزان استفاده اعضای

1 Ebsco

2 ProQuest

3 ScienceDirect

4 Elsevier

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

هیات علمی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی مورد اشتراک این دانشگاه پرداخته است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که اعضای هیات علمی این دانشگاه نگرش مثبتی نسبت به پایگاه‌های اطلاعاتی الزویر و ساینس دایرکت داشته و لیکن نگرش آنان نسبت به دو پایگاه ابسکو و پروکوئست منفی است. از طرفی بیش‌ترین استفاده از پایگاه‌ها نیز در این دانشگاه متعلق به پایگاه الزویر و کم‌ترین استفاده از پایگاه پروکوئست بوده است. همچنین مشخص شد که مهم‌ترین موانع در راه استفاده از پایگاه‌های پیش‌گفته توسط اعضای هیات علمی، عدم آگاهی کافی از وجود پایگاه‌ها، کم‌سرعت بودن خطوط ارتباطی (اینترنت) و مشکلات فنی بوده است. در کنار نمونه‌های ذکر شده، پژوهش‌هایی نیز در سطح کشور انجام شده است که به بررسی میزان استفاده کاربران از فناوری‌های اطلاعاتی و منابع الکترونیکی و عوامل مؤثر در میزان استفاده از منابع پیش‌گفته پرداخته است. از آن جمله می‌توان به پژوهش‌های عفت‌نژاد (۱۳۸۱) و حیاتی و ستوده (۱۳۸۱) اشاره نمود. عفت‌نژاد در پژوهش خود به بررسی میزان استفاده دانشجویان دانشگاه شیراز از فناوری اطلاعاتی می‌پردازد. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که زمینه‌های استفاده از فناوری‌های پیش‌گفته بیشتر تر امور پژوهشی همچون نگارش پایان‌نامه و تالیف و ترجمه مقاله بوده است. همچنین مهم‌ترین مشکلات در راه به کارگیری فناوری‌های پیش‌گفته از دیدگاه دانشجویان در این پژوهش سرعت کم شبکه، قطع شبکه، عدم ارائه آموزش‌های کافی و محدودیت زمانی است. حیاتی و ستوده نیز در پژوهش خود مورد مشابهی را بررسی نموده‌اند. پژوهش مذکور به بررسی عوامل مؤثر در استفاده از منابع الکترونیکی در میان اعضای هیات علمی دانشگاه شیراز و علوم پزشکی پرداخته‌اند. نتایج حاصل حاکی از این است که موانع موجود در راه استفاده از منابع مذکور به دو دسته عوامل فردی همچون مساله عدم آشنایی غیر کاربران، نیاز به آموزش بیشتر برای کاربران و کمبود وقت و عوامل ناشی از نظام اطلاعاتی چون عدم دسترسی آسان، هزینه و محدودیت‌های فنی و امکاناتی مربوط می‌شود.

در خارج از کشور نیز کراوفورد^۱ (۱۹۷۱)، هیلتز و جانسون^۲ (۱۹۹۰)، لنکستر^۳ (۱۹۹۳) و

1 Crawford, S.

2. Hiltz, S.R., & Johnson, K.

3. Lancaster

پلزر^۱ (۱۹۹۸) به بررسی استفاده و نگرش گروه‌های مختلف نسبت به انواع منابع الکترونیکی پرداخته‌اند. نتایج پژوهش‌های این گروه از پژوهشگران همگی نشان دهنده نگرش مثبت گروه‌های مختلف دانشگاهیان نسبت به شبکه اینترنت و فناوری‌های نوین اطلاعاتی مربوطه است. در سال‌های اخیر نیز مگابازی و اوچلا^۲ (۲۰۰۲) به بررسی میزان استفاده از مجله‌های الکترونیکی در دانشگاه‌های ناتل و زئولند پرداخته‌اند. نتایج حاصل نشان می‌دهد که سطح استفاده از مجله‌های الکترونیکی در رشته‌های مختلف تفاوت زیادی با یکدیگر ندارد و در هر دو دانشگاه پایین است. کمبود منابع مناسب و تسهیلات الکترونیکی، چون کلاس‌های آموزشی الکترونیکی باعث مختل شدن اطلاع‌رسانی در این زمینه شده است.

پرسش‌های پژوهش

با توجه هدف کلی این پژوهش یعنی بررسی نگرش دانشجویان نسبت به پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن مورد اشتراک دانشگاه شیراز، انتظار می‌رود پژوهش حاضر پاسخ‌گو پرسش‌های زیر باشد:

۱. آیا دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر رضایت دارند؟
۲. چه عواملی موجب رضایت یا عدم رضایت دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر بوده است؟
۳. نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز درباره دستیابی به اطلاعات با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر چیست؟
۴. استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن مورد اشتراک این دانشگاه با توجه به نگرش آن‌ها نسبت به پایگاه‌های پیش‌گفته به چه میزان است؟

1 Plezer, N.L.

2. Mgobozi, M.N., & Ocholla, D.N.

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

۵. مشکلات موجود در زمینه دسترسی و استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن اَبسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر چیست؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر به روش پیمایشی صورت گرفته است. جامعه مورد بررسی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵ بوده است. جهت تعیین تعداد جامعه آماری از آمار رسمی موجود در معاونت آموزشی دانشگاه استفاده شد. بر اساس آمار مذکور در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵، تعداد ۳۴۶۱ دانشجو در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری در سطح دانشگاه شیراز در ۹ دانشکده شامل دانشکده‌های علوم انسانی، علوم تربیتی و روان‌شناسی، مدیریت، اقتصاد و علوم اجتماعی، علوم پایه، مهندسی، هنر و معماری، حقوق، کشاورزی و دامپزشکی مشغول به تحصیل بوده‌اند. لازم به ذکر است که دانشکده‌های تربیت دبیر کارزون و کشاورزی داراب در این پژوهش مورد بررسی قرار نگرفته‌اند.

جهت تعیین نمونه آماری از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی استفاده شد. با استفاده از فرمول کوکران، نمونه آماری جامعه مورد پژوهش، ۳۶۰ نفر در نظر گرفته شد و با توجه به فراوانی دانشجویان دوره‌های تحصیلات تکمیلی در هر دانشکده، سهم هر گروه نیز مشخص شد. فراوانی جامعه آماری پژوهش حاضر و نمونه مورد بررسی در جدول ۱ قابل مشاهده است. پس از تعیین نمونه پرسشنامه‌هایی به صورت تصادفی در بین دانشجویان دوره‌های تکمیلی در سطح دانشگاه پخش و در نهایت تعداد ۳۳۸ پرسشنامه معادل ۹۴ درصد از نمونه مورد بررسی گردآوری شد. روایی پرسشنامه توسط صاحب‌نظران رشته مورد تایید قرار گرفت و جهت سنجش پایایی پرسشنامه نیز از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. آلفای ۰/۹۰۲ به دست آمده، نشان دهنده پایایی پرسشنامه بود.

جدول ۱. توزیع فراوانی (درصد) جمعیت دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز و نمونه انتخاب شده

دانشکده	تعداد جمعیت		تعداد نمونه	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
علوم انسانی	۳۱۴	۹	۳۳	۹/۴
علوم اجتماعی	۲۳۱	۶/۷	۲۴	۶/۶
روانشناسی و علوم تربیتی	۲۳۴	۶/۸	۲۴	۶/۶
علوم پایه	۷۰۲	۲۰/۳	۷۳	۲۰/۳
مهندسی	۸۷۴	۲۵/۳	۹۱	۲۵/۳
هنر و معماری	۷۷	۲/۲	۸	۲/۲
حقوق	۱۱۱	۳/۲	۱۲	۳/۳
کشاورزی	۴۸۳	۱۴	۵۰	۱۴
دامپزشکی	۴۳۴	۱۲/۵	۴۵	۱۲/۵
جمع	۳۴۶۱	۱۰۰	۳۶۰	۱۰۰

تجزیه تحلیل یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا به بررسی مشخصات عمومی پاسخ‌گویان پرداخته می‌شود، سپس پرسش‌های پژوهش مطرح و داده‌های مربوط به هر پرسش مورد تجزیه و تحلیل و بحث قرار خواهند گرفت.

الف. مشخصات عمومی پاسخ‌گویان

پیش از پاسخ‌دهی به پرسش‌های پژوهش، نگاهی به مشخصات عمومی پاسخ‌گویان می‌اندازیم. این مشخصات شامل جنسیت، مقطع تحصیلی و گروه آموزشی پاسخ‌گویان است. جدول ۲ توزیع فراوانی پاسخ‌گویان به تفکیک جنس را مشخص می‌نماید. آن‌چنان که مشخص است فراوانی دانشجویان مرد پاسخ‌گو بیش از دانشجویان زن بوده است. فراوانی پاسخ‌گویان بر اساس مقطع تحصیلی در جدول ۳ مشاهده می‌شود. بر اساس داده‌های این جدول تعداد دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد بیش از دانشجویان مقطع دکترا می‌باشد.

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

جدول ۲. توزیع فراوانی (درصد) دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز بر حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
زن	۱۱۸	۳۵
مرد	۲۱۹	۶۵
جمع	۳۳۷	۱۰۰

جدول ۳. توزیع فراوانی (درصد) دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز بر حسب مقطع تحصیلی

مقطع تحصیلی	فراوانی	درصد
کارشناسی ارشد	۲۹۲	۸۶/۶
دکترای	۴۵	۱۳/۴
جمع	۳۳۷	۱۰۰

حال با در نظر گرفتن مشخصات عمومی پاسخ‌گویان به بررسی پرسش‌های پژوهش

می‌پردازیم.

ب. پاسخ به پرسش‌های پژوهش

سؤال اول: آیا دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام

متن اِبِسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر رضایت دارند؟

جهت پاسخ‌گویی به این سؤال، چهار پرسش نگرشی در زمینه دستیابی به اطلاعات به تفکیک پایگاه‌ها طراحی شد. با استفاده از مقیاس لیکرت، میانگین نمره‌های نگرشی پاسخ‌گویان عدد ۱۲ است^۱. بنابراین، نمره‌های کم‌تر از ۱۲، نشان‌دهنده نگرش منفی، نمره‌های برابر ۱۲، مشخص‌کننده نگرش متوسط و نمره‌های بزرگ‌تر از ۱۲ نیز نگرش مثبت پاسخ‌گویان را نشان می‌دهند. نتایج حاصل در جدول ۴ آمده است. بر اساس داده‌های به دست آمده از این جدول، نگرش مثبت و متوسط پاسخ‌گویان به منزله رضایت آنان از پایگاه‌ها و نگرش منفی به منزله عدم رضایت پاسخ‌گویان در نظر گرفته شده است. با این دیدگاه به بررسی نتایج حاصل از این جدول پرداخته می‌شود:

۱. ضرب تعداد پرسش‌ها در میانگین نمره‌های مقیاس لیکرت یعنی عدد ۳.

جدول ۴. توزیع فراوانی (درصد) نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز نسبت به پایگاه‌های اطلاعاتی مقاله‌های تمام متن پیوسته

نگرش	نمره‌های کم‌تر از ۱۲	نمره‌های برابر ۱۲	نمره‌های بالاتر از ۱۲	عبارات نگرشی	
متوسط	۲۰	۱۰۷	۱۰۲	فراوانی	رضایت از پایگاه‌ها
	۸/۷	۴۶/۷	۴۴/۵	درصد	
منفی	۱۱۵	۳۸	۷۹	فراوانی	دسترسی آسان به پایگاه‌ها
	۴۹/۶	۱۶/۵	۳۴	درصد	
مثبت	۴	۱۰	۲۱۵	فراوانی	تمایل به افزایش استفاده
	۱/۷	۴/۳	۹۴	درصد	
مثبت	۱۵	۷۱	۱۴۴	فراوانی	میزان استفاده
	۶/۵	۳۱	۶۲/۵	درصد	

آن گونه که مشخص است در زمینه رضایت از پایگاه‌ها به ترتیب ۴۶/۷ و ۴۴/۵ درصد پاسخ‌گویان نمره‌های برابر ۱۲ و بالاتر از ۱۲ را به پرسش‌های مربوطه داده‌اند و بدین ترتیب نگرش نسبی مثبت پاسخ‌گویان در این مورد قابل مشاهده است. در زمینه میزان استفاده کنونی از پایگاه‌ها و نیز تمایل پاسخ‌گویان به استفاده بیش‌تر از پایگاه‌ها نیز با توجه به فراوانی برتر نمره‌های بالاتر از ۱۲ که به ترتیب ۶۲/۵ و ۹۴ درصد پاسخ‌ها را تشکیل می‌دهد، نگرش مثبت پاسخ‌گویان مشخص است.

تنها در زمینه دسترسی آسان به پایگاه‌هاست که اکثریت پاسخ‌گویان (۴۹/۶ درصد) نمره‌های کم‌تر از ۱۲ را انتخاب نموده و نگرش منفی نسبت به این گزینه داشته‌اند. برای جمع‌بندی این نظرات از طریق مشاهده فراوانی‌ها می‌توان نگرش نسبتاً مثبت دانشجویان تحصیلات تکمیلی را نسبت به پایگاه‌ها و به عبارتی دیگر رضایت نسبی آن‌ها را نتیجه‌گیری

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

کرد؛ لیکن جهت مشخص شدن نگرش قطعی دانشجویان در مورد پایگاه‌ها از آزمون T استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون نشان داد که نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز نسبت به پایگاه مقاله‌های تمام متن با اطمینان بالای آماری، نگرشی مثبت و نشان‌دهنده رضایت دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن است.

جدول ۵. آزمون T برای معدل نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی نسبت به پایگاه‌های تمام متن ($\mu=8$)

میانگین	انحراف معیار	خطای استاندارد از میانگین	مقدار T	درجه آزادی	سطح معناداری
۱۰/۰۱	۱/۹۵۹۱	۰/۱۲۷۵	۲۰/۸۳۵	۲۳۵	۰/۰۰۰

سؤال دوم: چه عواملی موجب رضایت یا عدم رضایت دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر بوده است؟

از پاسخ‌گویان خواسته شد میزان تاثیر عوامل مختلف را با مقیاس لیکرت مشخص نمایند. تجزیه و تحلیل داده‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که ۸۷/۱ درصد پاسخ‌گویان گزینه‌های زیاد و خیلی زیاد را برای سه عامل امکان جستجوی شخصی، ذخیره اطلاعات مورد نیاز در رایانه و جدید بودن مجله‌ها و مقاله‌های موجود در پایگاه‌ها انتخاب نموده‌اند. داده‌های این جدول همچنین نشان می‌دهد که عامل رایگان بودن خدمات چاپ و ذخیره کم‌ترین تاثیر را در رضایت پاسخ‌گویان از پایگاه‌های تمام متن در بر داشته است، به طوری که تنها ۲۴/۷ درصد افراد، گزینه‌های کم و خیلی کم را به این عامل اختصاص داده‌اند.

تحلیل داده‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که تمایل کاربران به استفاده از شیوه‌های جدید ذخیره و بازیابی اطلاعات مانند ذخیره داده‌ها بر روی رایانه که موجب صرفه‌جویی در زمان و هزینه کاربر می‌شود، بیش‌تر شده است. همچنین امکان استفاده از روزآمدترین اطلاعات موجود در مجله‌های پایگاه‌های مقاله‌های تمام متن، نکته مهمی است که مورد توجه استفاده‌کنندگان از این پایگاه‌ها قرار گرفته است. زیرا با استفاده از پایگاه‌های پیش‌گفته کاربران به جای انتظار برای دسترسی به اطلاعات چاپی که به طور معمول با تاخیر زیاد به کتابخانه می‌رسند، هم‌زمان با

انتشار یک مقاله به متن کامل آن دسترسی پیدا می‌کنند و به همین دلیل است که این عامل بیش‌ترین تاثیر را در رضایت کاربران داشته است. امکان جستجوی شخصی نیز عامل مهمی است که به کاربران این اطمینان را می‌دهد که آن‌ها به صورت مستقل و در تنهایی می‌توانند به جستجوی اطلاعات بپردازند.

جدول ۶. توزیع فراوانی (درصد) عوامل مؤثر در میزان رضایت دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته

رضایت از پایگاه‌های تمام متن		زیاد و خیلی زیاد		متوسط		کم و خیلی کم	
عوامل مؤثر		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
امکان جستجوی شخصی		۱۹۵	۸۷	۲۶	۱۱/۶	۳	۱/۳
امکان جستجوی هم‌زمان چندین پایگاه		۱۷۲	۷۸/۲	۳۵	۱۶	۱۳	۶
امکان ذخیره اطلاعات مورد نیاز بر روی رایانه		۱۹۳	۸۷/۳	۱۹	۸/۶	۹	۴
امکان چاپ اطلاعات		۱۶۰	۷۲/۴	۳۸	۱۷/۲	۲۳	۱۰/۴
رایگان بودن خدمات چاپ، ذخیره و ...		۱۳۳	۶۰/۷	۳۲	۱۴/۶	۵۴	۲۴/۷
جدید بودن مجله‌ها و مقاله‌های موجود		۱۹۷	۸۷/۶	۲۲	۹/۸	۶	۲/۷

سؤال سوم: نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز درباره دستیابی به اطلاعات با استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن ابسکو، پروکوئست، ساینس‌دایرکت و الزویر چیست؟

جهت پاسخ‌گویی به این سؤال، دو پرسش نگرشی در زمینه دستیابی به اطلاعات به تفکیک پایگاه‌ها طراحی شد. با استفاده از مقیاس لیکرت، میانگین نمره‌های نگرشی پاسخ‌گویان برای هر پایگاه عدد ۶ است^۱. بنابراین نمره‌های کم‌تر از ۶ نگرش منفی، نمره‌های برابر ۶ نگرش متوسط و نمره‌های بزرگ‌تر از ۶ نیز نگرش مثبت پاسخ‌گویان را نشان می‌دهند. نتایج حاصل در جدول ۷ دیده می‌شود. داده‌های این جدول نشان می‌دهد که نگرش کلی پاسخ‌گویان نسبت به

۲. ضرب تعداد پرسش‌ها در میانگین نمره‌های مقیاس لیکرت یعنی عدد ۳.

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

دستیابی به اطلاعات توسط پایگاه‌های پیش‌گفته مثبت است.

جدول ۷. توزیع فراوانی (درصد) نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز در زمینه دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی مقاله‌های تمام متن به تفکیک پایگاه

نگرش	نمره‌های کم‌تر از ۶	نمره‌های برابر ۶	نمره‌های بالاتر از ۶	عبارات نگرشی برای هر پایگاه	
				فراوانی	درصد
مثبت	۵۶	۴۲	۹۴	فراوانی	ضرورت وجود پایگاه ابسکو
	۲۹/۳	۲۲	۴۹	درصد	
منفی	۶۴	۶۰	۴۷	فراوانی	دسترسی آسان به اطلاعات پایگاه ابسکو
	۳۷/۵	۳۵	۲۷/۵	درصد	
مثبت	۵۷	۴۲	۹۳	فراوانی	ضرورت وجود پایگاه پروکوئست
	۲۹/۸	۲۲	۴۸/۴	درصد	
منفی	۶۵	۶۳	۵۱	فراوانی	دسترسی آسان به اطلاعات پایگاه پروکوئست
	۳۶/۳	۳۵/۲	۲۸/۵	درصد	
مثبت	۸	۱۴	۲۰۳	فراوانی	ضرورت وجود پایگاه ساینس دایرکت
	۳/۶	۶/۲	۹۰/۲	درصد	
مثبت	۱۷	۵۶	۱۴۹	فراوانی	دسترسی آسان به اطلاعات پایگاه ساینس دایرکت
	۷/۷	۲۵/۳	۶۷	درصد	
مثبت	۱۰	۶۰	۱۸۹	فراوانی	ضرورت وجود پایگاه الزویر
	۴/۵	۳۵	۸۵	درصد	
مثبت	۲۵	۲۲	۱۲۱	فراوانی	دسترسی آسان به اطلاعات پایگاه الزویر
	۱۱/۶	۱۰	۵۶	درصد	

از طرفی با توجه به فراوانی نمره‌های نگرشی موجود در جدول ۶، نگرش دانشجویان نسبت به دسترسی آسان به اطلاعات پایگاه‌های ابسکو و پروکوئست منفی است به طوری که به ترتیب ۷۲/۵ و ۷۱/۵ درصد آنان نمره‌های نگرشی ۶ یا کم‌تر از ۶ را نسبت به این گزینه در پایگاه‌های ابسکو و پروکوئست داده‌اند؛ لیکن تقریباً نیمی از دانشجویان نسبت به ضرورت

وجود این پایگاه‌ها نگرش مثبتی دارند. شاید لزوم گذشتن از مراحل طولانی‌تر برای دسترسی به پایگاه‌های پیش‌گفته و گرایش بیش‌تر این پایگاه‌ها به حوزه علوم انسانی دلیل اصلی این نگرش باشد. از طرفی، به دلیل نگرش مثبت دانشجویان دوره‌های تکمیلی نسبت به ضرورت وجود این پایگاه‌ها، امکان تغییر نگرش کلی آنان در مورد دو پایگاه پروکوئست و ابسکو وجود دارد.

بالاترین نگرش مثبت نسبت به پایگاه‌های مقاله‌های تمام‌متن در مورد پایگاه‌های ساینس‌دایرکت و الزویر دیده می‌شود. در زمینه ضرورت وجود پایگاه‌ها به ترتیب پایگاه‌های ساینس‌دایرکت (۹۰/۲ درصد) و الزویر (۸۵ درصد) نمره‌های نگرشی بالاتر از ۶ را به خود اختصاص داده‌اند. همین روند در زمینه گرایش افراد نسبت به آسانی دسترسی به اطلاعات پایگاه‌های پیش‌گفته مشاهده می‌شود، به طوری که به ترتیب پایگاه‌های ساینس‌دایرکت (۶۷ درصد) و الزویر (۵۶ درصد) بالاترین نمره‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. نزدیک بودن گرایش دانشجویان نسبت به هر دو پایگاه الزویر و ساینس‌دایرکت، قابل توجیه است، زیرا ساینس‌دایرکت در واقع یکی از پایگاه‌های وابسته به الزویر است.

جدول ۸. توزیع فراوانی (درصد) نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز در زمینه دسترسی به

اطلاعات از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی مقاله‌های تمام‌متن

نگرش	نمره‌های کم‌تر از ۱۲	نمره‌های برابر ۱۲	نمره‌های بالاتر از ۱۲	عبارات نگرشی	
				فراوانی	درصد
مثبت	۱۹	۵	۲۸۰	فراوانی	ضرورت وجود پایگاه‌ها
	۶/۳	۱/۷	۹۲	درصد	
مثبت	۲۰	۱۰۲	۱۰۵	فراوانی	دسترسی آسان به اطلاعات مورد نیاز
	۸/۸	۳۰/۲	۳۱/۱	درصد	
مثبت	۴۳	۵	۱۸۱	فراوانی	ارتقای کیفی فعالیت‌ها
	۱۸/۸	۲/۲	۷۹	درصد	
مثبت	۵۲	۸	۱۶۸	فراوانی	ارتقای کمی فعالیت‌ها
	۲۲/۸	۲/۴	۷۳/۷	درصد	

جهت بررسی نگرش پاسخ‌گویان نسبت به دستیابی به اطلاعات با استفاده از پایگاه‌های مقاله‌های تمام‌متن مورد اشتراک دانشگاه شیراز، بدون توجه به پایگاهی خاص، چهار پرسش

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

نگرشی مطرح شد. این چهار پرسش مشخص می‌نماید که نگرش دانشجویان نسبت به دسترسی به اطلاعات مورد نیاز خود از طریق پایگاه‌ها و میزان تاثیر پایگاه‌ها بر ارتقای کمی و کیفی فعالیت‌های آن‌ها و به طور کلی نگرش آنان در مورد ضرورت وجود چنین پایگاه‌هایی در محیط دانشگاه به چه صورت است. پاسخ‌گویان با استفاده از مقیاس لیکرت به این بخش پاسخ گفتند.

در این حالت میانگین نمره‌های نگرشی مورد نظر، نمره ۱۲ در نظر گرفته شد^۱. بنابراین، نمره‌های کم‌تر از ۱۲ به عنوان نگرش منفی، نمره‌های مساوی ۱۲ به عنوان نگرش متوسط و نمره‌های بالاتر از ۱۲ نیز به عنوان نگرش مثبت در این زمینه به حساب آمده است. بدین ترتیب یافته‌های جدول ۸ نشان می‌دهد که نگرش پاسخ‌گویان نسبت به دستیابی به اطلاعات مورد نیاز با کمک پایگاه‌ها مثبت است. همچنین پاسخ‌گویان به ضرورت وجود پایگاه‌های پیش‌گفته و تاثیر این پایگاه‌ها در ارتقای کمی و کیفی فعالیت‌های خود تاکید می‌نمایند. بنابراین، می‌توان گفت که نگرش کلی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز نسبت به دسترسی به اطلاعات از طریق پایگاه‌های مورد اشتراک این دانشگاه مثبت است.

سؤال چهارم: استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های

اطلاعاتی تمام متن مختلف به چه میزان است؟

برای پاسخ به این پرسش، میزان استفاده از پایگاه‌های مختلف به تفکیک، مورد سؤال قرار گرفته است. داده‌های به دست آمده در جدول ۹ قابل مشاهده‌اند. داده‌های این جدول نشان می‌دهد که بیش‌ترین میزان استفاده به ترتیب از پایگاه‌های ساینس دایرکت و الزویر بوده است، به طوری که به ترتیب $78/8$ و $64/4$ درصد دانشجویان به میزان زیاد و خیلی زیاد از این دو پایگاه استفاده می‌کنند. کم‌ترین میزان استفاده نیز از پایگاه اسکوپ بوده که ۶۵ درصد دانشجویان کم و خیلی کم از آن بهره می‌گیرند. این نتایج دقیقاً منطبق بر نگرش دانشجویان به پایگاه‌های پیش‌گفته است و دور از انتظار نیست. به همین ترتیب میزان استفاده از دو پایگاه اسکوپ و پروکوئست که نگرش مثبت کم‌تری نسبت به آنان وجود دارد، به مراتب کم‌تر از دو پایگاه

۳. ضرب تعداد پرسش‌ها در میانگین نمره‌های مقیاس لیکرت یعنی عدد ۳.

الزویر و ساینس دایرکت است. همان‌طور که پیش‌تر نیز اشاره شد، دلیل اصلی این امر را می‌توان در محتوای مجله‌های موجود در این پایگاه‌ها جستجو کرد.

جدول ۹. توزیع فراوانی (درصد) میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی

پیوسته

کم و خیلی کم		متوسط		زیاد و خیلی زیاد		میزان استفاده از پایگاه پایگاه
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۶۵	۱۳۹	۱۵	۳۲	۲۰	۴۳	ابسکو
۱۷	۳۸	۱۸/۶	۴۲	۶۴/۴	۱۴۵	الزویر
۸	۱۸	۱۳/۳	۳۰	۷۸/۸	۱۷۸	ساینس دایرکت
۶۲/۸	۱۳۶	۱۶	۳۵	۲۱/۲	۴۶	پروکوئست

سؤال پنجم: مشکلات موجود در زمینه دسترسی و استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر چیست؟

جهت بررسی مشکلات موجود در راه دسترسی و استفاده از پایگاه‌های تمام متن مقاله‌های پیوسته از پاسخ‌گویان خواسته شد، میزان تاثیرگذاری موانع مختلف را با کمک مقیاس لیکرت مشخص نمایند (جدول ۱۰). یافته‌های حاصل از جدول ۹ نشان می‌دهد که به ترتیب ۷۷/۲ درصد، ۶۴/۸ درصد و ۵۱/۶ درصد پاسخ‌گویان گزینه‌های زیاد و خیلی زیاد را برای سه عامل عدم امکان دسترسی به پایگاه‌ها در محل کار یا منزل و نیاز به رجوع به مراکز خاص، عدم امکان برقراری ارتباط به دلیل شلوغ بودن خطوط ارتباطی و تعداد زیاد مراجعان انتخاب کرده‌اند. بدین ترتیب این سه عامل از نظر دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز، مهم‌ترین موانع در راه استفاده از پایگاه‌های تمام متن به شمار می‌آیند.

این در حالی است که با توجه به داده‌های جدول بالا می‌توان گفت که دو عامل عدم همکاری مناسب کتابدار یا کارشناس اطلاع‌رسانی و عدم آگاهی درباره نحوه استفاده از پایگاه‌ها از نظر دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز، کم‌ترین تاثیر را در راه استفاده از

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

این پایگاه‌ها داشته‌اند. به طوری که به ۳۸ درصد از پاسخ‌گویان گزینه‌های کم و خیلی کم را برای عدم همکاری مناسب کتابدار و ۳۰/۵ درصد آنان نیز گزینه‌های کم و خیلی کم را به عامل عدم آگاهی درباره نحوه استفاده از پایگاه‌ها اختصاص داده‌اند.

جدول ۱۰. توزیع فراوانی (درصد) عوامل مؤثر در عدم دسترسی آسان دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز به پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته

کم و خیلی کم		متوسط		زیاد و خیلی زیاد		عدم دسترسی آسان عوامل مؤثر
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲۸/۵	۶۵	۳۰	۶۹	۴۱/۵	۹۵	معیوب بودن سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای موجود
۱۲/۲	۲۸	۲۳	۵۳	۶۴/۸	۱۴۹	عدم امکان برقراری ارتباط به دلیل شلوغ بودن خطوط ارتباطی
۸/۷	۲۰	۱۴	۳۲	۷۷/۲	۱۷۶	عدم امکان دسترسی به پایگاه‌ها در محل کار یا منزل و نیاز به رجوع به مراکز خاص
۲۱	۴۷	۵۱/۶	۶۲	۲۷/۶	۱۱۶	تعداد زیاد مراجعان
۳۰/۳	۶۹	۳۱/۷	۷۲	۳۸	۸۶	عدم آگاهی کافی درباره نحوه استفاده از پایگاه‌ها
۳۷/۹	۸۵	۲۱/۴	۴۸	۴۰/۶	۹۱	عدم همکاری مناسب کتابدار یا کارشناس اطلاع‌رسانی

نحوه انتخاب عوامل مطرح شده در این بخش توسط پاسخ‌گویان با شرایط موجود در کتابخانه‌های دانشگاه شیراز همسو به نظر می‌رسد. جمع‌کنندگی از دانشجویان این دانشگاه تمایل دارند از راه دور از پایگاه‌ها استفاده کرده و اطلاعات مورد نیاز خود را دریافت نمایند و یا در ایام تعطیل امکان دسترسی به اطلاعات را داشته باشند. از طرفی، مشکلات خطوط ارتباطی و سرعت پایین اینترنت، استفاده مؤثر از پایگاه‌ها را کاهش می‌دهد و باعث می‌شود که افراد زمان زیادی را برای بارگذاری هر مقاله صرف نمایند و یا نتوانند اطلاعات مورد نیاز خود را در زمان مناسب به دست آورند. در این راستا لازم است تدابیری جهت استفاده از خطوط پرسرعت و حل مشکلات فنی و ارتباطی موجود صورت پذیرد.

همچنین در صورتی که امکان استفاده کاربران از پایگاه‌ها از طریق وبگاه دانشگاه و کتابخانه مهیا شود، آن‌چنان که در وبگاه دانشگاه فردوسی مشهد این امکان وجود دارد، نه تنها دسترسی به اطلاعات در زمان‌ها و مکان‌های مختلف برای استفاده‌کنندگان فراهم می‌شود، بلکه تعداد مراجعان به محل کتابخانه‌ها و مراکز رایانه دانشگاه نیز کاهش می‌یابد که این خود مانع دیگری برای دسترسی کاربران به پایگاه‌ها را از پیش روی بر خواهد داشت. زیرا دسترسی از راه دور به پایگاه‌ها و کم شدن تعداد مراجعان حضوری به محیط کتابخانه‌ها و مراکز رایانه دانشگاه، امکان پاسخ‌گویی این مراکز به کاربران بیش‌تری را فراهم می‌سازد که از طرق دیگر به این پایگاه‌ها دسترسی ندارند و در نهایت امکان ارائه خدمات بیش‌تر به افراد بیش‌تری فراهم می‌شود.

نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که کاربران تمایل به استفاده شخصی از پایگاه‌ها را دارند و مایل هستند که خود اطلاعات مورد نیاز خود را به دست آورند و به طور معمول مشکلات خود را نیز با گرفتن راهنمایی از دوستان و یا کتابدار حل می‌کنند، بنابراین دو عامل عدم همکاری مناسب کتابدار و عدم آگاهی کافی در مورد استفاده از پایگاه‌ها از نظر دانشجویان تاثیر به‌سزایی در استفاده آن‌ها از محیط پایگاه‌ها را به دنبال نداشته است. البته این مساله را نیز باید مورد توجه قرار داد که چون به هر حال با انجام هر جستجو به طور معمول مطالبی بازیابی می‌شود، کاربران توجه زیادی به هدایت هدف‌مند جستجوهای خود که مستلزم داشتن آگاهی بالا از نحوه به کارگیری پایگاه‌ها و یا کمک گرفتن از کارشناس متخصص است، نشان نمی‌دهند و به همین دلیل، لازم است در بدو ورود دانشجویان به حوزه تحصیلات تکمیلی، دوره‌های آموزشی جهت آشنایی آن‌ها با پایگاه‌ها ترتیب داده شود، تا دانشجویان با امکانات بالقوه هر پایگاه آشنا شده و استفاده‌ای مؤثری از آن‌ها صورت بگیرد.

نتیجه‌گیری

با توجه به آن‌چه در قسمت‌های قبل مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار گرفت می‌توان مهم‌ترین نتایج به دست آمده از این پژوهش را در موارد زیر خلاصه کرد:

۱. اگرچه نگرش دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز نسبت به دسترسی آسان به

بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی....

پایگاه‌های اطلاعاتی منفی است، بدین معنا که نمی‌توان گفت پایگاه‌ها به سهولت در دسترس دانشجویان هستند؛ لیکن دانشجویان دوره‌های تکمیلی به طور کلی از پایگاه‌ها رضایت داشته و تمایل به افزایش استفاده از این پایگاه‌ها را دارند.

۲. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که ذخیره اطلاعات مورد نیاز بر روی رایانه، جدید بودن مجله‌ها و مقاله‌های موجود در پایگاه‌ها و امکان جستجوی شخصی مهم‌ترین عوامل رضایت از پایگاه‌ها هستند. همچنین رایگان بودن خدمات چاپ و ذخیره کم‌ترین تاثیر را در رضایت‌مندی از پایگاه‌های پیش گفته داشته‌اند.

۳. نگرش دانشجویان دانشگاه شیراز نسبت به دسترسی به اطلاعات از طریق دو پایگاه ساینس دایرکت و الزویر مثبت و در مورد دو پایگاه اسکوپ و پروکوئست منفی است.

۴. میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن پیوسته در حد زیاد است و بیش‌ترین میزان استفاده به دو پایگاه ساینس دایرکت و الزویر برمی‌گردد که با توجه به نمره‌های نگرشی داده شده، دور از انتظار نیست.

۵. عدم امکان دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن در محل کار یا منزل و عدم امکان برقراری ارتباط به دلیل شلوغ بودن خطوط ارتباطی و تعداد زیاد مراجعان از مهم‌ترین مشکلات دانشجویان در راه استفاده از پایگاه‌هاست. این مسائل مستلزم توجه بیش‌تر دانشگاه به ایجاد امکان دسترسی از راه دور به پایگاه‌ها و استفاده از خطوط ارتباطی پرسرعت است.

در نهایت می‌توان گفت وجود نگرش مثبت کلی در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی نسبت به پایگاه‌های پیش گفته می‌تواند عاملی جهت تداوم اشتراک این پایگاه‌ها باشد؛ لیکن لازم است کتابخانه مرکزی نسبت به انتخاب پایگاه‌هایی که نگرش مثبت کم‌تری را به خود اختصاص داده‌اند، تأمل بیش‌تری نموده و تلاش نماید با فراهم آوردن شرایط دسترسی مناسب به پایگاه‌های پیش گفته و آشنا کردن دانشجویان با نحوه استفاده مؤثر از آن‌ها بهترین بهره‌وری را از انتخاب خود داشته باشد.

منابع

- حسن شاهی (۱۳۸۵). بررسی نگرش و میزان استفاده اعضای هیات علمی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی ابسکو، الزویر، ساینس دایرکت و پروکوئست. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز.
- حیاتی، زهیر و ستوده، هاجر (۱۳۸۱). بررسی عوامل مؤثر در استفاده از منابع الکترونیکی اطلاعات در میان اعضای هیات علمی دانشگاه‌های شیراز و علوم پزشکی شیراز با تاکید بر اینترنت و دیسک‌های نوری. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، (۱)، ۱۹، ۱۱۹-۱۰۴.
- ذوالفعلی‌نژاد، علی (۱۳۸۰). بررسی نگرش کاربران مراکز انفورماتیک و رایانه دانشگاه باهنر کرمان در مورد خدمات شبکه رزنت و دستیابی به اطلاعات از طریق آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز.
- سلاجقه، مؤده (۱۳۷۷). بررسی نگرش کاربران مرکز اینترنت دانشگاه علوم پزشکی شیراز در مورد شبکه اینترنت و دستیابی به اطلاعات از طریق آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز.
- عفت‌نژاد، امرالله (۱۳۸۱). بررسی میزان استفاده دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از فن‌آوری‌های اطلاعاتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه شیراز.

References

- Crawford, S. (1971). Informal communication among scientist sleep research. *Journal of the American Society for Information Science*, 22, 301-310.
- Hiltz, S.R., & Johnson, K. (1990). User satisfaction with computer-mediated communication systems. *Management Science*, 36(6), 739-764
- Lancaster, F.W. (1993). Attitudes in academia toward feasibility and desirability of networked scholarly publishing. *Library Trends*, 43(4), 741-751
- Mgobozi, M.N., Ocholla, D.N. (2002). The use of electronic journals for the dissemination of scholarly information by the University of Natal and Zululand. *South African Journal of Library & Information Science*, 98 (2), 10-31.
- Plezer, N.L. (1998). Library use and information seeking behavior veterinary medical students revised in the environment. *The Bulletin of Medical Library Association*, 86(3).

به این مقاله این گونه استناد کنید:

حیاتی، زهیر؛ جوکار، طاهره (۱۳۸۸). بررسی نگرش و رضایت‌مندی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز از پایگاه‌های اطلاعاتی تمام متن ابسکو، پروکوئست، ساینس دایرکت و الزویر. تحقیقات و تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۵ (۴)، ۱۴۷-۱۶۶.